

INNEHÅLL

INLEDNING

2677 Livslångt lärande från novis till expert *Stefan Lindgren, Anders Håkansson*

KLINIK OCH VETENSKAP

2678 Vägen till läkarkompetens kan bli rakare och bredare *Knut Aspegren*

2682 Kvalitetsbedömningar av läkarutbildningar *Hans Karle*

2686 Svensk läkarutbildning är bra – men kan bli bättre
Jörgen Nordenström, Stefan Lindgren

2689 Samverkan lärare–studenter nyckeln till lyckad förändring *Helena Gedeberg, Daniel Thulin, Ann-Christine Haffling, Anders Håkansson*

2693 Från ämnesbaserad linje till resultatstyrt program *Stefan Lindgren, Nils Danielsen*

2698 Om den svåra konsten att skriva bra målbeskrivningar *Knut Aspegren*

2701 Läkarens livslånga lärande *Kristian Borg, Håkan Hagström*

2703 Livslångt lärande – ett studentperspektiv *Marie Annerstedt*

ENKÄT

2704 Hur ska läkarutbildningen förbättras? *Agneta Borgström*

GÄSTREDAKTÖRER:

STEFAN LINDGREN och **ANDERS HÅKANSSON** (presentation, se artikel bredvid). Som gästredaktörer har Stefan Lindgren och Anders Håkansson bistått redaktionen med planering, granskning och artikelurval.

Läkartidningens teman ska förstärka det medicinska innehållet och ge en helhetsbild av aktuella medicinska områden. Nästa tema finns i Läkartidningen nr 48 som utkommer den 28 november 2007. Temat då kommer att vara Miljö och hälsa.

LIVSLÅNGT LÄRANDE FRÅN NOVIS TILL EXPERT

Lärande är en process som äger rum hos den enskilde individen under hela livet. Men en fördjupning av kunskaperna förutsätter tid till reflexion och återkoppling.

STEFAN LINDGREN, professor, överläkare
stefan.lindgren@med.lu.se

ANDERS HÅKANSSON, professor, distriktsläkare; båda vid institutionen för kliniska vetenskaper i Malmö, Lunds universitet
anders.hakansson@med.lu.se

Professionell kompetens utvecklas och fördjupas under hela yrkeslivet. Den innefattar inte bara kunskaper och färdigheter utan också läkaryrkets värderingar, vetenskapligt förhållningssätt och personliga egenskaper [1]. Effektivt lärande förutsätter samverkan mellan grundutbildning, AT och ST.

Modern utbildning utgår från förväntade studieresultat snarare än från undervisningens innehåll. Under grundutbildningen styrs de studerande av detaljerade kursplaner och täta lärarkontakter, en struktur som delvis kvarstår genom vidareutbildningen. Fortbildning av specialister är däremot till största delen en självstyrd process under eget ansvar, varför självstyrt och kritiskt lärande måste tränas redan under grundutbildningen.

Den nära kopplingen mellan de olika faserna av läkarnas livslånga lärande ger, tillsammans med universitetens pedagogiska forsknings- och utvecklingsarbete, unika förutsättningar. Viktigast för att en utbildning skall fungera är att kompetensmål, arbetsformer och examination fortlöpande samordnas [2]. Bedömningarna bör ha både formativa och summativa inslag, det vill säga innehålla såväl stödjande och stimulerande återkoppling som kontrollerande examination.

Samtidigt som grundutbildningen bör utgå från brett definierade medicinska uppgifter som de studerande förväntas kunna hantera, får inte fortbildningen bli kokboksinriktad utan teoretisk och vetenskaplig förankring. I pedagogiska termer kan detta uttryckas som att grundut-

bildningen bör sträva uppåt i Millers kompetenspyramid [3], samtidigt som fortbildningen inte får tappa kontakten med basen. På samtliga nivåer är reflexion och återkoppling centrala förutsättningar för lärande och utveckling.

En profession förutsätts själv säkerställa medarbetarnas kompetens gentemot uppdragsgivarna. Det bör därför vara lika självklart med examination och utvärdering under AT/ST som under grundutbildningen. Utvecklingen i denna riktning är tydlig i hela världen, och det finns flera valida metoder att dokumentera professionell kompetens [4].

Dagens läkarutbildning måste garantera att examina som utfärdas på olika nivåer är internationellt gångbara. Det är vi som planerar utbildningen skyldiga våra studerande och yngre kollegor. Internationaliseringen understryks även av intresset för att kvalitetsdeklarera utbildningar och ta fram globala standarder.

Lärande är en process som försiggår hos den enskilde individen, varför fokus inom pedagogiken flyttats från undervisning till lärande [5]. Vår tids lärare har många funktioner: Först och främst som inspiratör och handledare, men även som traditionell undervisare, som självskriven organisatör och därmed ledare, och slutligen som formell bedömare. Tidigare fanns läraren självklart i centrum – numera är det de lärande och kompetensområdet som lyfts fram. De studerande lär sig bäst om lärandemiljön är positiv, och om lärandet sker i ett sammanhang där den nyvunna kompetensen kan tillämpas.

Författarna personifierar flera decennier av medicinskt lärande – från grundutbildning via vidareutbildning till fortbildning. Vår förhoppning är att detta temanummer blir en lättillgänglig introduktion till fortsatt eget lärande och en uppdaterande stimulans för dem som ansvarar för utbildning. ■